

Zapotrzebowanie na kwalifikacje i kompetencje zawodowe w 2020 r.

Podsumowanie ankiet kwartalnych monitorujących popyt i podaż kwalifikacji i kompetencji zawodowych, jaki wystąpił w powiatowych urzędach pracy województwa wielkopolskiego w 2020 r.

WUP w Poznaniu przeprowadził w 2020 r. we współpracy z powiatowymi urzędami pracy badanie popytu i podaży na kwalifikacje i kompetencje zawodowe występujące w województwie wielkopolskim.

Badanie było realizowane przez cały okres 2020 r. i polegało na pozyskiwaniu informacji w cyklach kwartalnych z każdego powiatu nt. pięciu najczęściej poszukiwanych kwalifikacji zawodowych i pięciu kompetencji zawodowych. W badaniu bazowano wyłącznie na danych dotyczących ofert pracy będących w dyspozycji powiatowych urzędów pracy, które nie obsługują całego rynku podaży pracy.

Na podstawie uzyskanych danych zapotrzebowanie na kwalifikacje zawodowe weryfikowano w dwojaki sposób. Z jednej strony analizując liczbę powiatów, w jakich dana umiejętność została wskazana jako jedna z pięciu najbardziej pożądanых (co pozwala określić, na ile popyt na nią jest powszechny w regionie), z drugiej strony z uwzględnieniem liczby zgłoszonych w danym okresie ofert pracy zawierających wymóg określonej kwalifikacji (co pozwala określić przybliżoną skalę zapotrzebowania). W niniejszym opracowaniu prezentowane są oba podejścia, jednak należy pamiętać, że prezentowana liczba ofert pracy dot. danej kwalifikacji nie oznacza pełnej liczby ofert, jaka wystąpiła na terenie całego województwa. Liczba ofert została wskazana jedynie w sytuacji, w której dana kwalifikacja została wskazana jako jedna z pięciu najczęściej poszukiwanych. Liczba ta jednak może być większa, ponieważ fakt, że w danym powiecie nie uznano danej kwalifikacji za jedną z pięciu najbardziej pożądanых, nie oznacza, że nie wpłynęły żadne oferty zawierające jej wymóg. Dlatego prezentowane poniżej zestawienia odnoszące się do liczby ofert pracy zawierających wymóg danej klasyfikacji stanowią przybliżony rozkład zgłaszanych ofert, jednak w żadnym wypadku nie należy traktować prezentowanych tam wartości jako ostatecznych.

Kwalifikacja zawodowa to zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych (nabytych w trakcie edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne) zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący, potwierdzone przez upoważnioną instytucję.

Oprócz informacji nt. kwalifikacji zawodowych w ramach badania pozyskiwano informację nt. pięciu najbardziej poszukiwanych kompetencji zawodowych.

Kompetencja zawodowa to zdolność podejmowania określonych działań i wykonywania zadań z wykorzystaniem efektów uczenia się i własnych doświadczeń; odnoszą się przede wszystkim do indywidualnych cech, zdolności i predyspozycji psychospołecznych oraz poznawczych danej osoby, które stanowią o możliwości wykorzystania posiadanej wiedzy do wykonywania określonych zadań zawodowych, a w efekcie mają znaczący wpływ na atrakcyjność zawodową potencjalnego pracownika i bywają przydatne w wykonywaniu różnych zawodów.

W ramach badania pozyskano także informacje nt. liczby osób bezrobotnych posiadających wybrane kwalifikacje zawodowe (stan na koniec danego kwartału). Analizie poddano tylko te kwalifikacje zawodowe, które zgodnie z ubiegłorocznymi badaniami oraz konsultacjami z przedstawicielami PUP były najczęściej poszukiwane w województwie wielkopolskim. Informacje nt. liczby osób bezrobotnych posiadających daną kwalifikację zawodową gromadzono zatem dla następujących kwalifikacji zawodowych:

- Prawo jazdy kat. C+E
- Prawo jazdy kat. C
- Obsługa wózka widłowego
- Obsługa kasy fiskalnej
- Uprawnienia elektryczne SEP
- Uprawnienie ślusarza
- Uprawnienia spawacza
- Uprawnienia do przewozu rzeczy
- Obsługa koparko-ładowarki
- Znajomość języka angielskiego
- Znajomość języka niemieckiego
- Znajomość języka rosyjskiego
- Znajomość specjalistycznych programów komputerowych finansowo-księgowych
- Znajomość specjalistycznych programów komputerowych graficznych
- Książeczka sanitarno – epidemiologiczna.

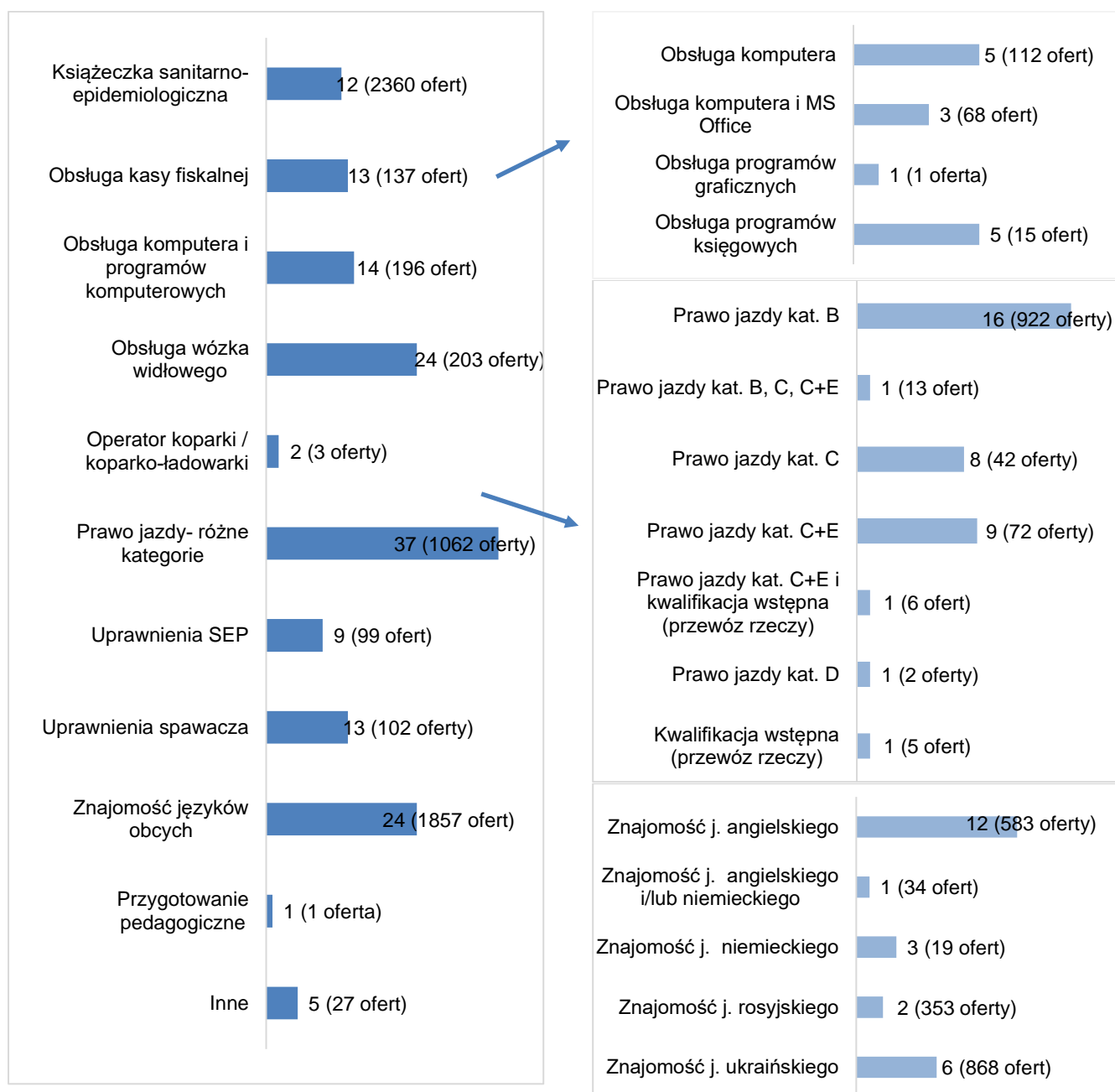
W celu poszerzenia zakresu informacji nt. zapotrzebowania kadrowego wielkopolskich pracodawców, w opracowaniu wykorzystano także dane gromadzone w ramach statystyk dot. ofert pracy na konkretne zawody, a także wyniki dodatkowej ankiety zrealizowanej w PUP poruszającej m.in. zagadnienia kwalifikacji uniwersalnych.

Zapotrzebowanie na kwalifikacje i kompetencje w I kwartale 2020 r.

Dane pozyskane w kwietniu 2020 r.

W I kwartale 2020 r. kwalifikacjami powszechnie poszukiwanymi w województwie wielkopolskim były obsługa wózków widłowych (podobnie jak rok wcześniej 24 powiaty wskazały ją jako jedną z pięciu najczęściej poszukiwanych przez lokalnych pracodawców umiejętności), posiadanie prawa jazdy różnych kategorii (37 razy wskazywane jako poszukiwana kwalifikacja, z czego w 16 powiatach było to prawo jazdy kat. B) oraz znajomość języków obcych (umiejętność wskazywana 24-krotnie, z czego w 12 powiatach była to znajomość języka angielskiego). Liczba powiatów, które potwierdziły występowanie zapotrzebowania na ww. kwalifikacje, pozwala uznać je za umiejętności powszechnie poszukiwane w I kwartale w regionie.

Wykres 1 Najczęściej poszukiwane kwalifikacje zawodowe w województwie wielkopolskim w I kw. 2020 r. (liczba powiatów, w których wskazano określoną kwalifikację, jako najbardziej poszukiwaną wraz z liczbą zgłoszonych ofert)

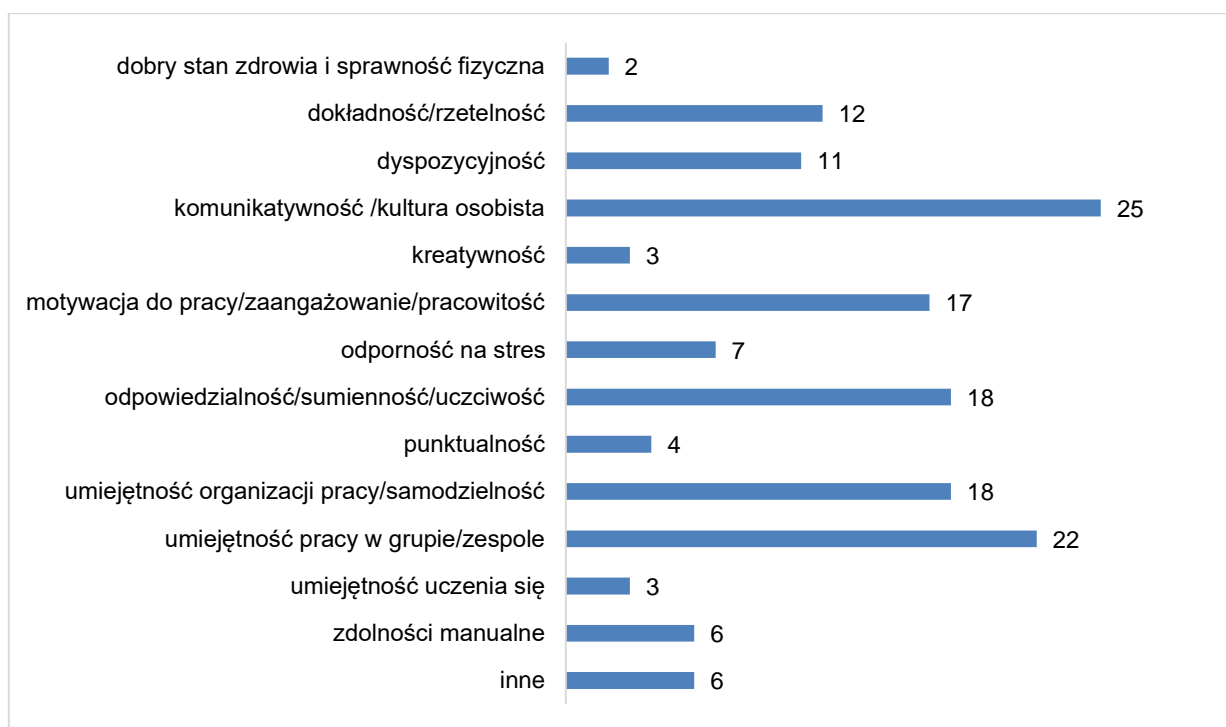

Źródło: Opracowanie własne

Biorąc pod uwagę liczbę ofert pracy, jakie wpłynęły do PUP najczęściej poszukiwaną kwalifikacją w I kwartale 2020 r. w regionie było posiadanie książeczki sanitarno – epidemiologicznej (ponad 2 tys. ofert), z czego większość regionalnego zapotrzebowania na osoby legitymujące się tym dokumentem zgłoszono w powiecie poznańskim. Do wielkopolskich urzędów pracy wpłynęła także wysoka liczba zgłoszeń zawierająca oczekiwania pracodawców w zakresie: posiadania prawa jazdy kat. B (najwięcej w powiecie poznańskim), posługiwania się językiem ukraińskim (najwięcej w powiecie poznańskim i wrzesińskim), posługiwania się językiem angielskim (oferty głównie w powiatu poznańskim) oraz posiadania umiejętności obsługi wózka widłowego (brak silnej dominacji któregośkolwiek powiatu).

W ramach analizy pozyskano także informację nt. najczęściej poszukiwanych kompetencji zawodowych. Najczęściej poszukiwanymi kompetencjami zawodowymi w województwie wielkopolskim w I kwartale 2020 r. były komunikatywność/kultura osobista oraz umiejętność pracy w grupie/zespole, a także odpowiedzialność i dobra organizacja pracy.

Wykres 2 Najczęściej poszukiwane kompetencje zawodowe w województwie wielkopolskim w I kw. 2020 r. (liczba powiatów, w których wskazano określoną kompetencję, jako najbardziej poszukiwaną)

Inne (po 1 powiecie): zarządzanie ludźmi, kompetencje negocjacyjne, szybkość działania, inwencja własna, cierpliwość, zdolność koncentracji, otwartość na zmiany

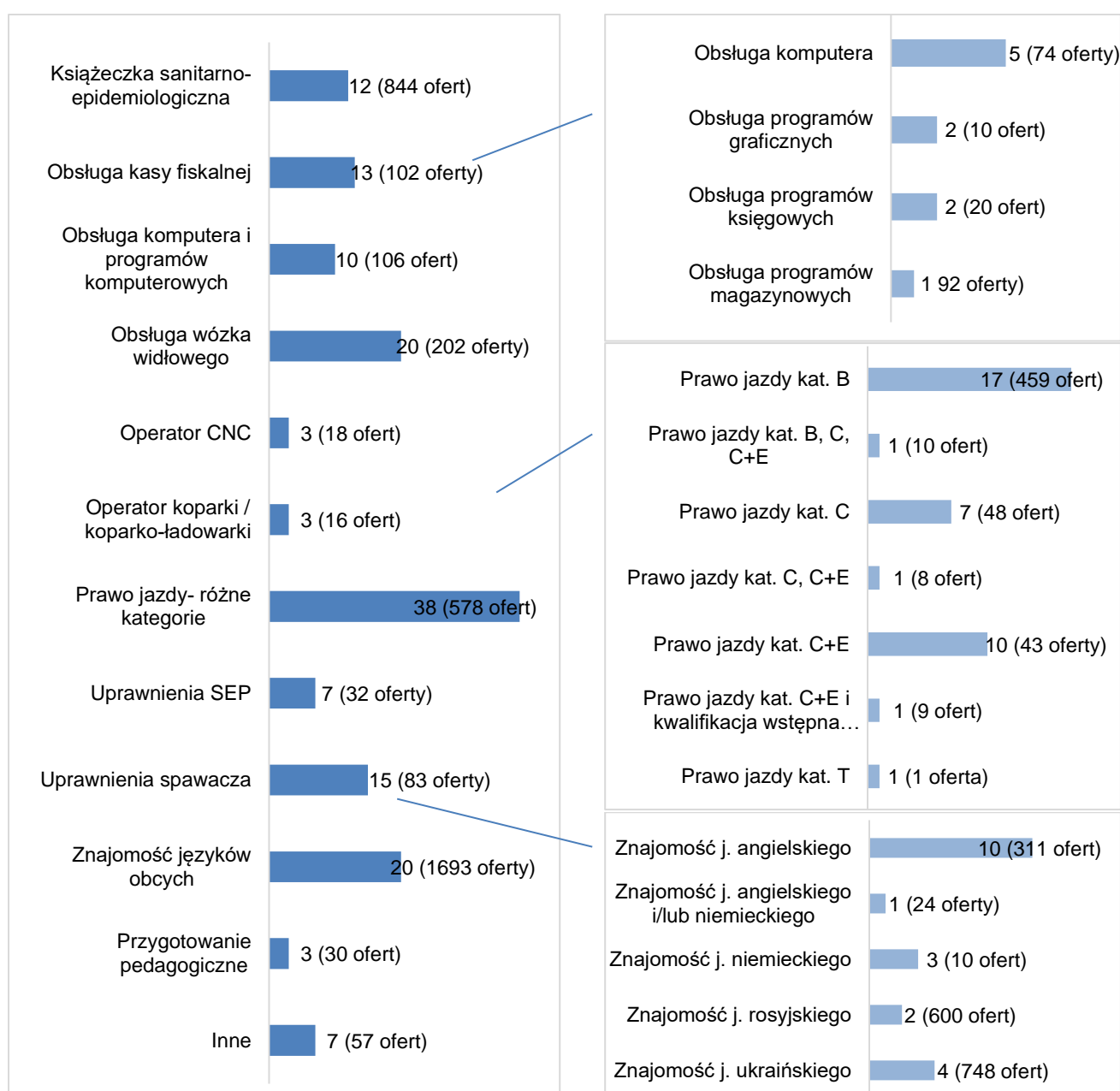
Źródło: Opracowanie własne

Zapotrzebowanie na kwalifikacje i kompetencje w II kwartale 2020 r.

Dane pozyskane w lipcu 2020 r.

Zapotrzebowanie na kwalifikacje w II kwartale kształtowało się podobnie jak w poprzednim okresie sprawozdawczym. W dalszym ciągu w największej liczbie powiatów poszukiwano osób obsługujących wózki widłowy oraz posiadających prawo jazdy kat. B. W II kwartale wystąpiło także duże zapotrzebowanie na osoby posiadające uprawnienia do obsługi pojazdów (różnych kategorii) oraz posługujące się językiem obcym, mimo że umiejętności lingwistyczne oraz umiejętność obsługi komputera były wskazywane przez mniejszą niż w I kwartale roku liczbę powiatów jako poszukiwane.

Wykres 3 Najczęściej poszukiwane kwalifikacje zawodowe w województwie wielkopolskim w II kw. 2020 r. (liczba powiatów, w których wskazano określoną kwalifikację, jako najbardziej poszukiwaną wraz z liczbą zgłoszonych ofert)

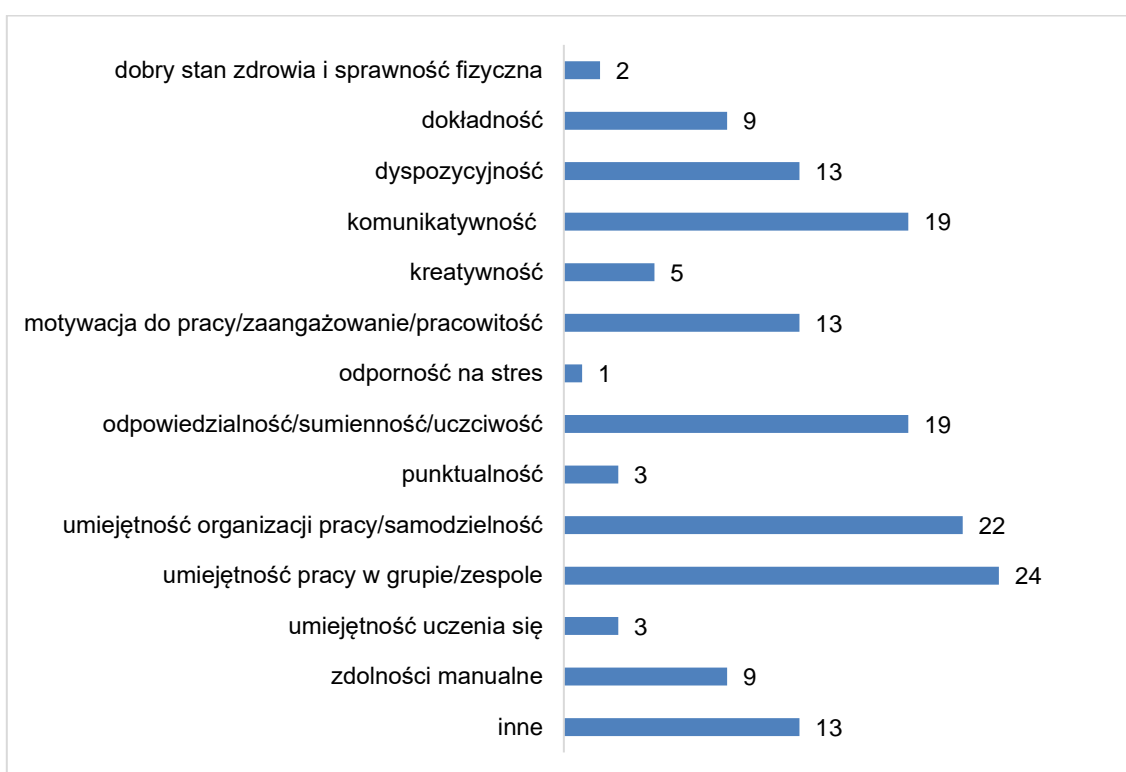

Źródło: Opracowanie własne

Wysoka liczba powiatów wskazujących na zapotrzebowanie na daną kwalifikację nie zawsze ma odniesienie w dużej liczbie ofert oczekujących tej umiejętności. Spośród wszystkich kwalifikacji wskazanych w II kwartale 2020 r. największa liczba ofert dotyczyła znajomości języków obcych, a w szczególności języka rosyjskiego i języka ukraińskiego (głównie oferty z powiatu poznańskiego). Liczne były też oferty wymagające posiadania książeczki sanitarno – epidemiologicznej (większość zgłoszonych ofert w powiecie poznańskim i kaliskim) oraz prawa jazdy kat. B (tu także w większości oferty zgłoszone w powiecie poznańskim).

Zapotrzebowanie na kompetencje zawodowe kształtowało się w II kwartale podobnie jak w poprzednim. Najczęściej pracodawcy poszukiwali osób potrafiących współpracować z innymi ludźmi, zorganizowanych, komunikatywnych oraz odpowiedzialnych.

Wykres 4 Najczęściej poszukiwane kompetencje zawodowe w województwie wielkopolskim w II kw. 2020 r. (liczba powiatów, w których wskazano określoną kompetencję, jako najbardziej poszukiwaną)

Inne (po 1 powiecie): zarządzanie ludźmi, zarządzanie zespołem, terminowość, szukanie informacji, zdolność perswazji, cierpliwość, umiejętność wykorzystywania wiedzy teoretycznej, elastyczność, innowacyjność, otwartość na zmiany, zdyscyplinowanie

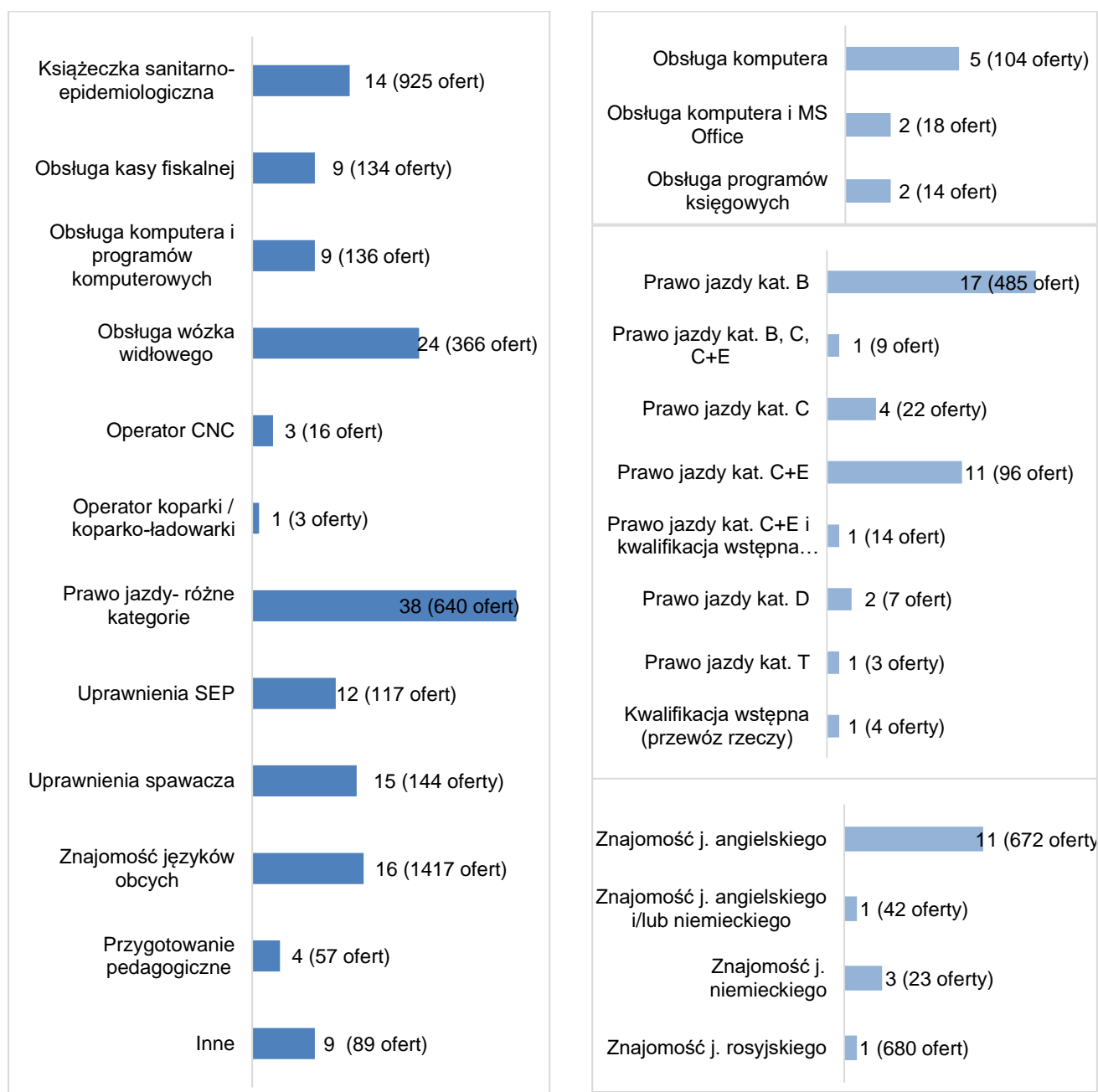
Źródło: Opracowanie własne

Zapotrzebowanie na kwalifikacje i kompetencje w III kwartale 2020 r.

Dane pozyskane w październiku 2020 r.

W III kwartale w dalszym ciągu w największej liczbie powiatów poszukiwano osób posiadających prawo jazdy (różne kategorie) oraz obsługujących wózki widłowe. Mniej powiatów zgłosiło zapotrzebowanie na znajomość języków obcych (dotyczy to j. rosyjskiego i ukraińskiego), ale częściej odnotowano zapotrzebowanie na uprawnienia elektryczne SEP. W dalszym ciągu w znaczącej liczbie powiatów poszukiwano osób posiadających książeczkę sanitarno – epidemiologiczną czy uprawnienia spawacza.

Wykres 5 Najczęściej poszukiwane kwalifikacje zawodowe w województwie wielkopolskim w III kw. 2020 r. (liczba powiatów, w których wskazano określoną kwalifikację, jako najbardziej poszukiwaną wraz z liczbą zgłoszonych ofert)

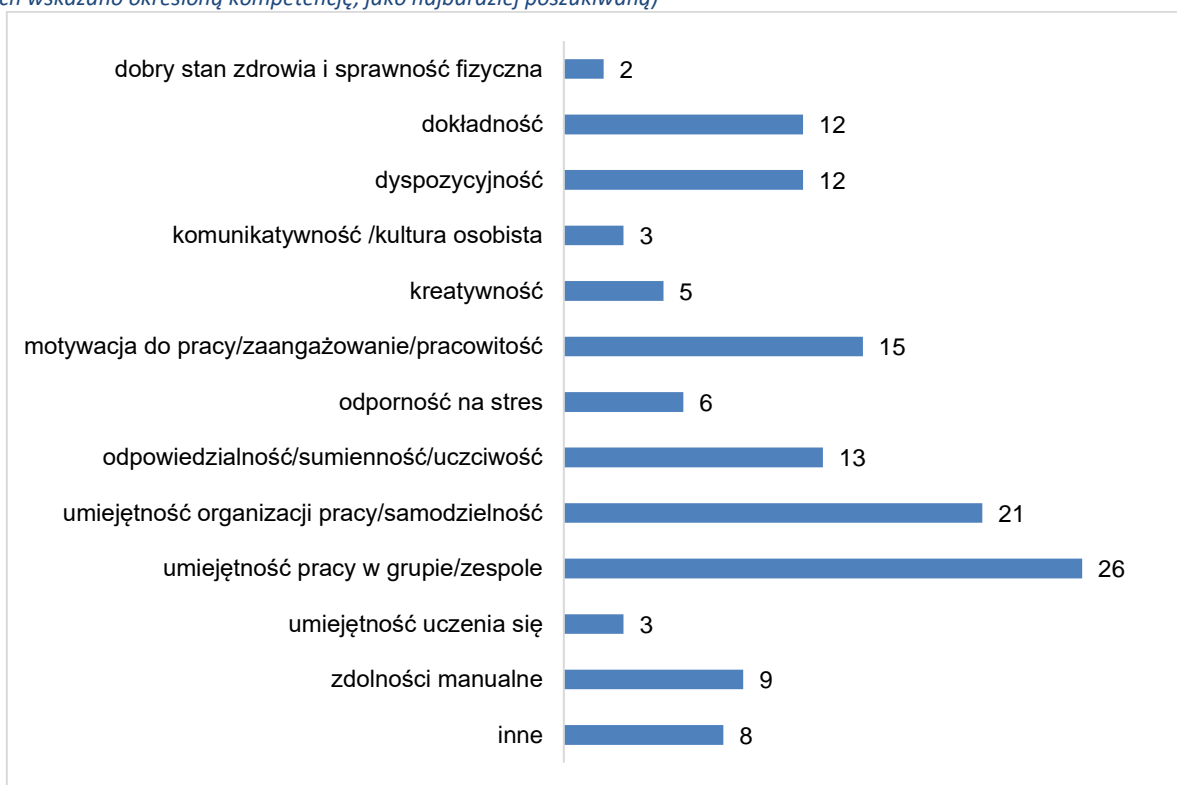

Źródło: Opracowanie własne

Spośród wszystkich wskazanych kwalifikacji w III kwartale 2020 r. najwięcej ofert dotyczyło osób posiadających książeczkę sanitarno–epidemiologiczną (oferty zgłoszone w większości w powiecie poznańskim), posługujących się językiem angielskim lub rosyjskim (w obu przypadkach oferty zgłoszone w większości w powiecie poznańskim), posiadających prawo jazdy kat. B (najwięcej ofert zgłoszonych w powiatach poznańskim i kaliskim) oraz obsługujących wózek widłowy (najwięcej ofert zgłoszonych w powiatach poznańskim i wrzesińskim).

Spośród kompetencji zawodowych najczęściej na powiatowych rynkach pracy były cenione: umiejętność pracy w grupie/zespole, organizacja pracy własnej i samodzielność oraz motywacja/zaangażowanie.

Wykres 6 Najczęściej poszukiwane kompetencje zawodowe w województwie wielkopolskim w III kwartale 2020 r. (liczba powiatów, w których wskazano określoną kompetencję, jako najbardziej poszukiwaną)

Inne (po 1 powiecie): zarządzanie ludźmi, analityczne myślenie, doświadczenie, terminowość, „złota rączka”, szukanie informacji, cierpliwość, otwartość

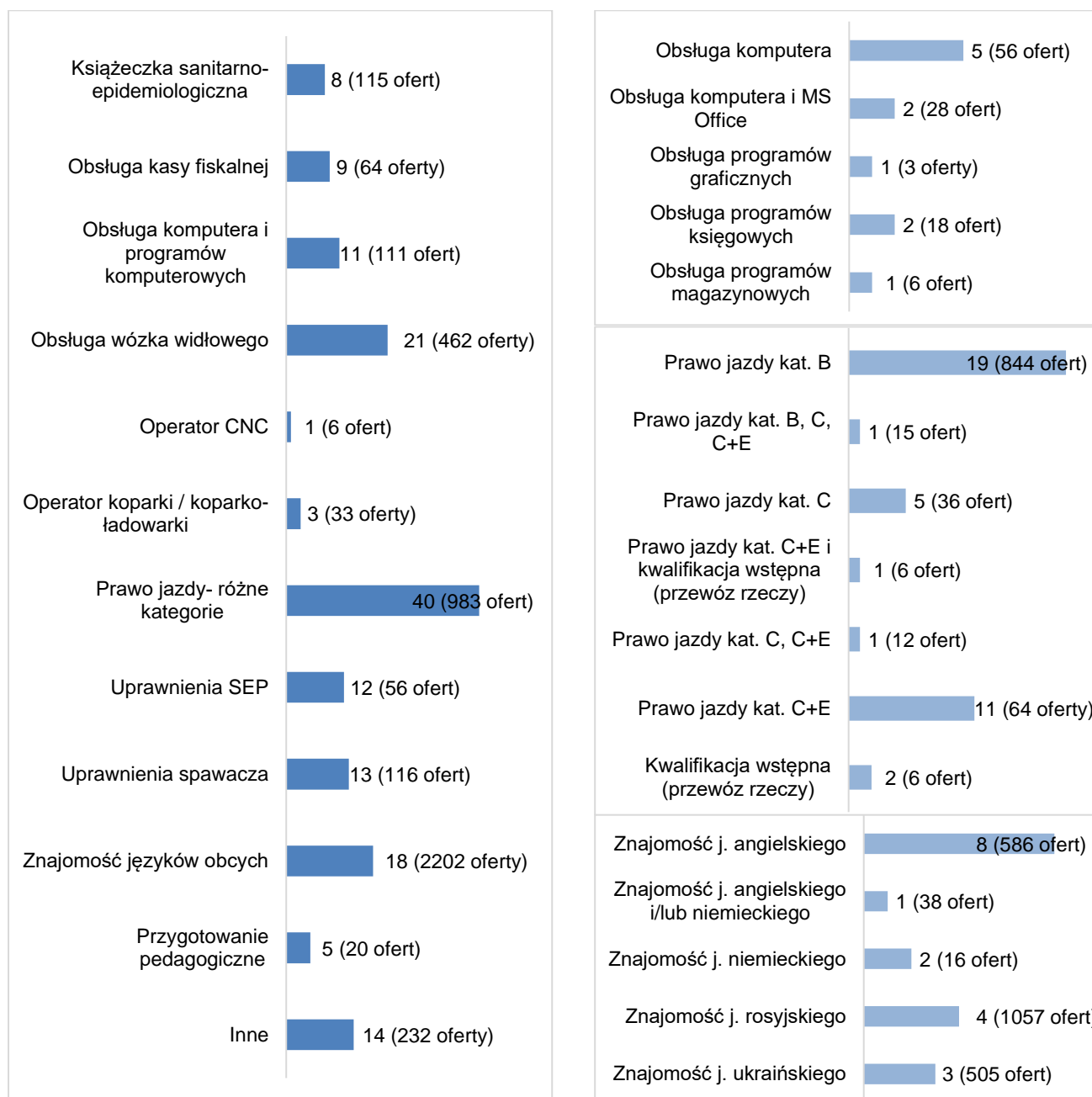
Źródło: Opracowanie własne

Zapotrzebowanie na kwalifikacje i kompetencje w IV kwartale 2020 r.

Dane pozyskane w styczniu 2021 r.

W IV kwartale w dalszym ciągu w największej liczbie powiatów poszukiwano osób posiadających różnego rodzaju uprawnienia do kierowania pojazdami oraz obsługujących wózki widłowy. Ponownie wzrosło zapotrzebowanie na języki obce, zwłaszcza wschodnie. W dalszej kolejności najczęściej poszukiwano osób posiadających uprawnienia spawacza, uprawnienia elektryczne oraz obsługujące komputer i programy komputerowe. Znacznie spadło zainteresowanie posiadaniem książeczki sanitarno-epidemiologicznej (zarówno w wymiarze powiatów, jak i ofert).

Wykres 7 Najczęściej poszukiwane kwalifikacje zawodowe w województwie wielkopolskim w IV kw. 2020 r. (liczba powiatów, w których wskazano określoną kwalifikację, jako najbardziej poszukiwaną wraz z liczbą zgłoszonych ofert)

Źródło: Opracowanie własne

Biorąc pod uwagę liczbę ofert, spośród wszystkich analizowanych kwalifikacji w IV kwartale 2020 r. najczęściej ogłoszeń skierowanych było do osób posługujących się językami obcymi: rosyjskim (głównie oferty zgłoszone w powiatach ostrowskim i poznańskim), angielskim i ukraińskim (w większości oferty zgłoszone w powiecie poznańskim). Spośród innych kwalifikacji w ofertach często poszukiwane były prawo jazdy kat. B (większość tych ofert zgłoszonych było w powiecie poznańskim) oraz uprawnienia do obsługi wózków widłowych (głównie w powiecie poznańskim i ostrowskim).

Najistotniejszymi kompetencjami w prowadzonych w ostatnim kwartale roku rekrutacjach w powiatach województwa wielkopolskiego była umiejętność organizacji pracy/samodzielność, umiejętność pracy w grupie, motywacja oraz zaangażowanie.

Wykres 8 Najczęściej poszukiwane kompetencje zawodowe w województwie wielkopolskim w IV kwartale 2020 r. (liczba powiatów, w których wskazano określoną kompetencję, jako najbardziej poszukiwaną)

Inne (po 1 powiecie): zarządzanie ludźmi, terminowość, znajomość branży, cierpliwość, elastyczność, asertywność, analiza i wyciąganie informacji oraz zdolność koncentracji

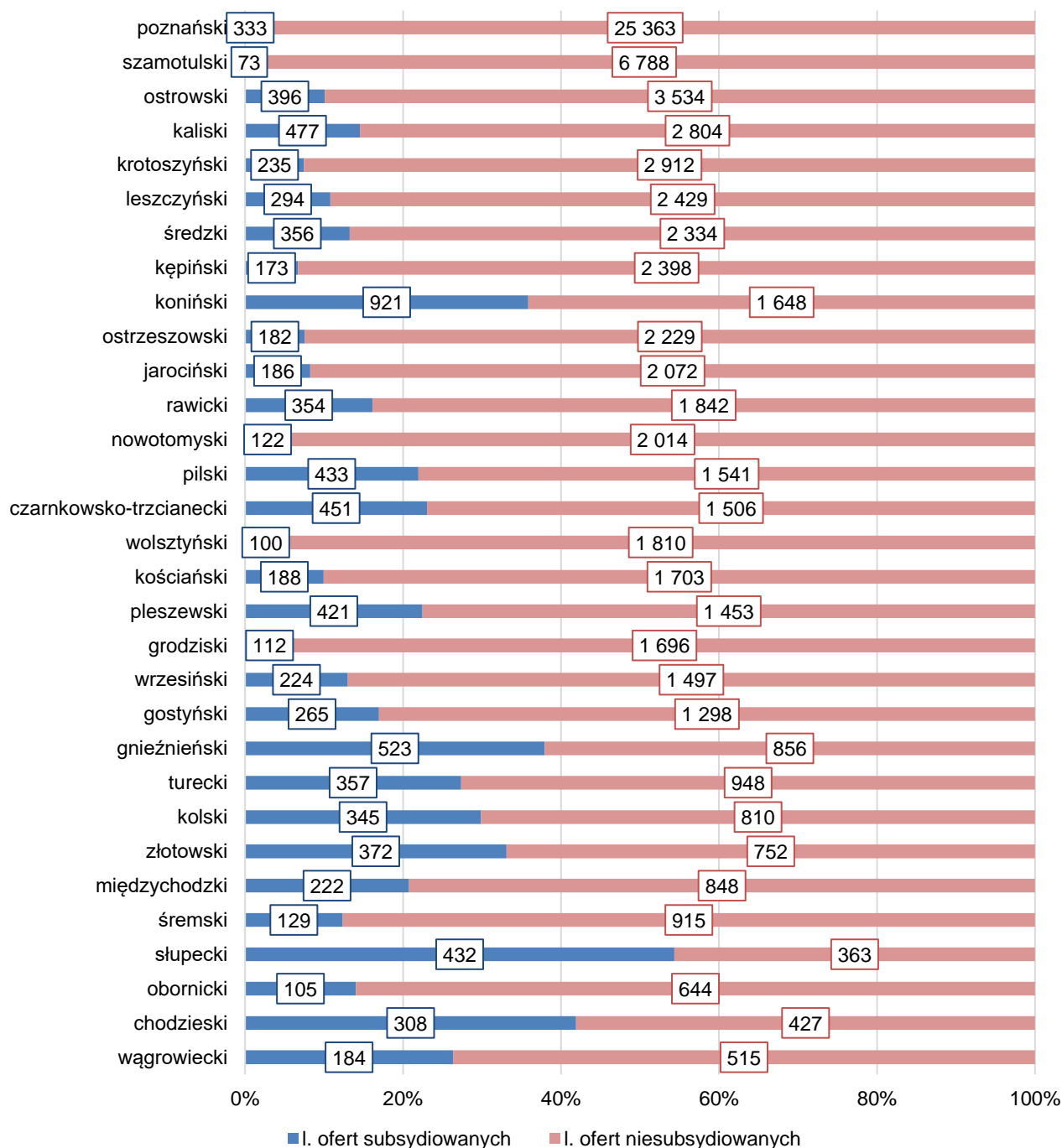
Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie roczne

Kwalifikacje i kompetencje zawodowe – popyt

W 2019 r. do powiatowych urzędów pracy w Wielkopolsce wpłynęło 87 222 oferty pracy. Najczęściej pracodawcy w województwie wielkopolskim poszukiwali w urzędach pracy pracowników wykonujących prace proste, robotników wykonujących prace proste w przemyśle, pracowników zajmujących się sprzętaniem, robotników gospodarczych, pakowaczy ręcznych i kierowców operatorów wózków jezdniowych.

Wykres 9 Liczba ofert pracy subsydiowanych i niesubsydiowanych w zarejestrowanych urzędach pracy w powiatach województwa wielkopolskiego w 2020 r. (kolejność powiatów wg zgłoszonej liczby ofert ogółem)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP w Poznaniu

Zdecydowanie najwięcej ofert pracy, bo aż 25 696, zgłoszono do PUP w Poznaniu, stanowiło to ponad 29% wszystkich ogłoszeń w województwie (udział ten wzrósł w stosunku do ubiegłego roku). Niemal 7 tys. ofert zgłoszono do PUP w Szamotułach, a po ponad 3 tys. ofert w powiatach należących do podregionu kaliskiego: PUP w Ostrowie, PUP w Krotoszynie i PUP w Kaliszu. Najmniej ogłoszeń (mniej niż 1 tys.) wpłynęło do urzędów pracy w powiatach wągrowieckim, chodzieskim, obornickim oraz słupeckim.

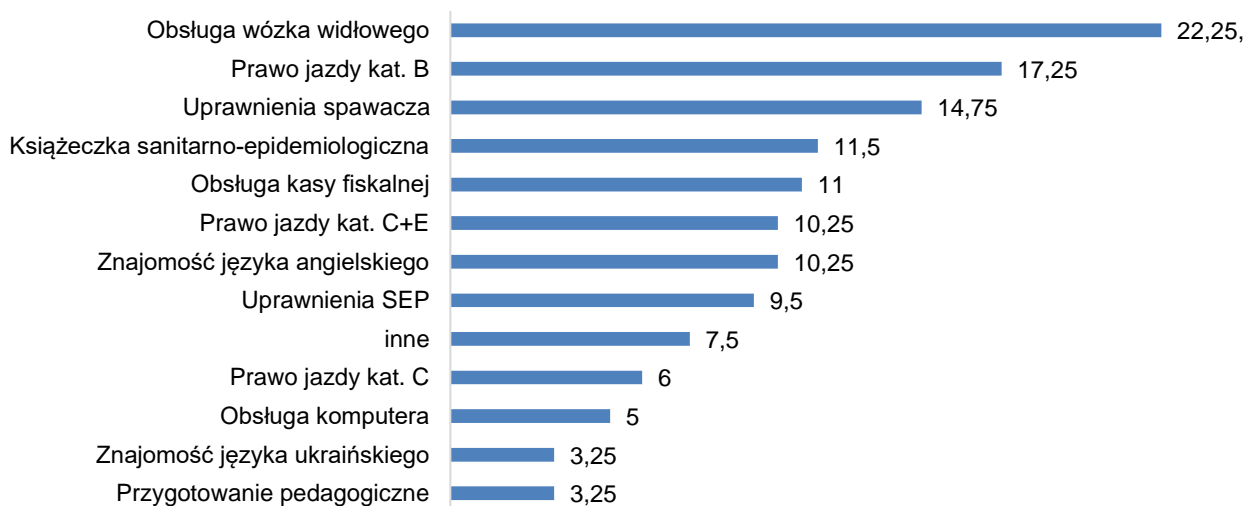
Około 11% zarejestrowanych ofert w 2020 r. w wielkopolskich urzędach pracy dotyczyło pracy subsydiowanej. Uwzględniając stosunek ofert pracy subsydiowanej do niesubsydiowanej można zaobserwować znaczące różnicowanie regionu. Najniższy wskaźnik ofert pracy subsydiowanej zaobserwowano w Szamotułach (1,1%) oraz Poznaniu (1,3%), tj. w tam gdzie wystąpił największy napływ ofert. Największy udział ofert subsydiowanych dotyczył z kolei powiatów gdzie rejestrowano mniej ofert: słupeckim (54,3% ofert subsydiowanych), chodzieskim (41,9%) i gnieźnieńskim (37,9%).

Kwalifikacją zawodową najczęściej poszukiwaną przez pracodawców zgłaszających oferty do PUP w województwie wielkopolskim w 2020 r. była obsługa wózków widłowych. Uprawnienie to było wskazywane w każdym kwartale w największej liczbie powiatów jako jedna z pięciu najbardziej poszukiwanych kwalifikacji (średnio ponad 22 powiatów w każdym kwartale 2020 r.).

W 2020 r. pozostałymi kwalifikacjami, na jakie najczęściej powiaty zgłaszały zapotrzebowanie były:

- uprawnienia do prowadzenia pojazdów (głównie kat. B, kat. C+E oraz kat. C),
- uprawnienia spawacza,
- posiadanie książeczki sanitarno-epidemiologicznej,
- obsługa kasy fiskalnej,
- znajomość języka angielskiego.

Wykres 10 Średnia kwartalna liczba powiatów, w jakich wskazano daną kwalifikację jako najbardziej poszukiwaną w 2020 r.

Średnie kwartalne wskazania powiatów na pozostałe analizowane kwalifikacje: obsługa programów księgowych oraz znajomość języka niemieckiego – średnio 2,75 wskazań; operator koparki / koparko-ładowarki oraz znajomość języka rosyjskiego – średnio 2,25 wskazań, operator CNC – średnio 2 wskazania, obsługa komputera i MS Office – średnio 1,75 wskazań, obsługa programów graficznych, prawo jazdy kat. B, C, C+E, prawo jazdy kat. C+E i kwalifikacja wstępna (przewóz rzeczy), kwalifikacja wstępna (przewóz rzeczy), znajomość języka angielskiego i/lub niemieckiego, uprawnienia ślusarza – średnio 1 wskazanie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z PUP

Wśród najczęściej zgłaszanych kwalifikacji w 2020 r. najwięcej ofert dotyczyło posiadania aktualnej książeczki sanitarno – epidemiologicznej, posiadania prawa jazdy kat. B, znajomości języka rosyjskiego, angielskiego oraz ukraińskiego. Uprawnienia te występowały w mniejszej liczbie powiatów niż np. prawo jazdy kat C+E, obsługa kasy fiskalnej czy uprawnienia spawacza, jednak tam gdzie zostały wskazane generowały większą liczbę ofert pracy.

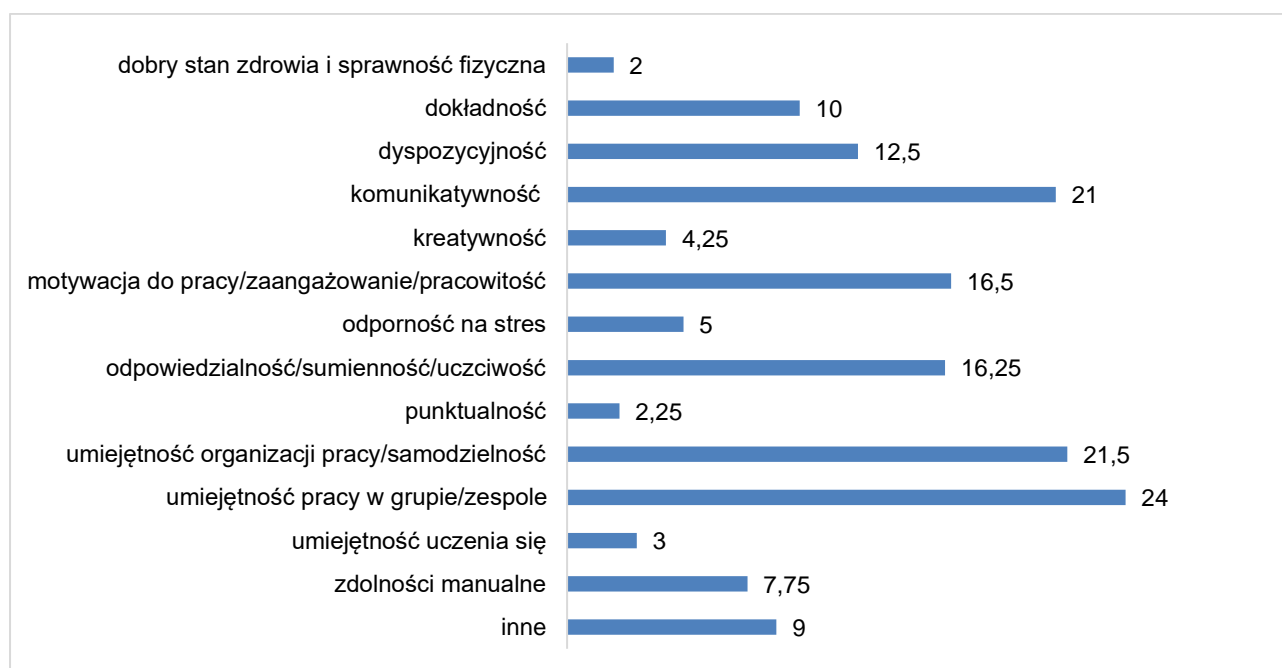
Rysunek 1 Powiaty, w których wskazano najwięcej ofert pracy dotyczące poszczególnych kwalifikacji zawodowych w 2020 r.

Książeczka sanitarno - epidemiologiczna <ul style="list-style-type: none"> • poznański • kaliski • międzychodzki • szamotulski • turecki • kolski 	Prawo jazdy kat. B <ul style="list-style-type: none"> • poznański • kaliski • ostrowski • koniński • chodzieski • turecki 	Znajomość języka angielskiego <ul style="list-style-type: none"> • poznański • wrzesiński • grodziski • średzki 	Obsługa wózka widłowego <ul style="list-style-type: none"> • poznański • ostrowski • szamotulski • wrzesiński • śremski 	Znajomość języka ukraińskiego <ul style="list-style-type: none"> • poznański • wrzesiński • średzki • nowotomyski
Znajomość języka rosyjskiego <ul style="list-style-type: none"> • poznański • ostrowski 	Obsługa kasy fiskalnej <ul style="list-style-type: none"> • szamotulski • słupecki • kępiński 	Prawo jazdy kat. C+E <ul style="list-style-type: none"> • ostrowski • słupecki 	Uprawnienia spawacza <ul style="list-style-type: none"> • jarociński • ostrowski • pleszewski 	Uprawnienia elektryczne/SEP <ul style="list-style-type: none"> • ostrowski • krotoszyński

Źródło: Opracowanie własne

Kompetencjami zawodowymi najczęściej oczekiwanymi od kandydatów przez pracodawców zgłaszających oferty do PUP w województwie wielkopolskim w 2020 r. były: umiejętność pracy w grupie/zespole, umiejętność organizacji pracy własnej/samodzielność oraz komunikatywność.

Wykres 11 Średnia kwartalna liczba powiatów, w jakich wskazano daną kompetencję jako najbardziej poszukiwaną w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne

Sam fakt zgłaszania dużego zapotrzebowania na określoną kwalifikację lub kompetencję przez pracodawców, nie musi oznaczać że jest ona trudna do pozyskania wśród kandydatów do pracy. Są jednak takie, które stanowią utrudnienie w realizacji oferty pracy, ze względu na niedobór kandydatów je posiadających).

W ramach uzupełnienia uzyskanych danych, powiatowe urzędy pracy zostały również zapytane o kwalifikacje i kompetencje, które w ich powiatach można uznać za deficytowe (wskazanie 3). Dominują tutaj uprawnienia kierowców, zwłaszcza prawo jazdy kat. C lub C+E, uprawnienia spawacza i uprawnienia elektryczne. Najczęściej zgłaszane jako poszukiwane kwalifikacje w Wielkopolsce, jak obsługa wózków widłowych, książeczka sanitarno-epidemiologiczna czy obsługa kasy fiskalnej, są na dalszych pozycjach listy deficytowych kwalifikacji, lub jak w przypadku prawa jazdy kat. B, w ogóle na niej nie występują.

Z kolei w przypadku kompetencji najbardziej deficytowe wśród kandydatów są: odporność na stres, zaangażowanie/motywacja oraz dyspozycyjność.

Tabela 1 Najbardziej deficytowe kwalifikacje zawodowe w województwie wielkopolskim w 2020 r. wg urzędów pracy

GRUPY KWALIFIKACJI		Liczba wskazań PUP
uprawnienia kierowców		33
w tym	uprawnienia na przewóz rzeczy	5
	Kwalifikacja wstępna przyspieszona	5
	kat. D	6
	Kat. C lub C+E	27
kwalifikacje spawacza		12
uprawnienia elektryczne/SEP		11
kwalifikacje językowe (głównie j. angielski)		7
kwalifikacje budowlane		5
kwalifikacje medyczne/prawo wykonywania zawodu-pielęgniarka		4
uprawnienia na wózki widłowe		4
obsługa programów księgowych/uprawnienia księgowe		3
operatorzy i programiści maszyn CNC		3
uprawnienia na sprzęt ciężki i budowlany		3
uprawnienia ślusarza		2
kwalifikacje cyfrowe		2
kursy pedagogiczne		2
aktualna książeczka sanepidowska		1
obsługa Autocad		1
obsługa kasy fiskalnej		1

Tabela 2 Najbardziej deficytowe kompetencje w województwie wielkopolskim w 2020 r. wg urzędów pracy

GRUPY KOMPETENCJI	Liczba wskazań PUP
odporność na stres	13
zaangażowanie/motywacja	11
dyspozycyjność	10
umiejętność pracy w zespole	8
komunikatywność	8
dobra organizacja pracy	7
rzetelność/sumienność	7
kreatywność	7
samodzielność	7
umiejętności interpersonalne i przywódcze	5
umiejętności techniczne	5
umiejętność uczenia się nowych rzeczy	3
odpowiedzialność	2
myślenie analityczne	2
ambicje zawodowe/rozwój	1

Źródło: Opracowanie własne

Kwalifikacje uniwersalne

W uzupełniającej ankiecie do badania 21 PUP wskazało, że aktualnie istnieją kwalifikacje „uniwersalne”, tj. takie które mają korzystny wpływ na atrakcyjność zawodową pracowników niezależnie od zawodu i branży. Za takie kwalifikacje należy uznać:

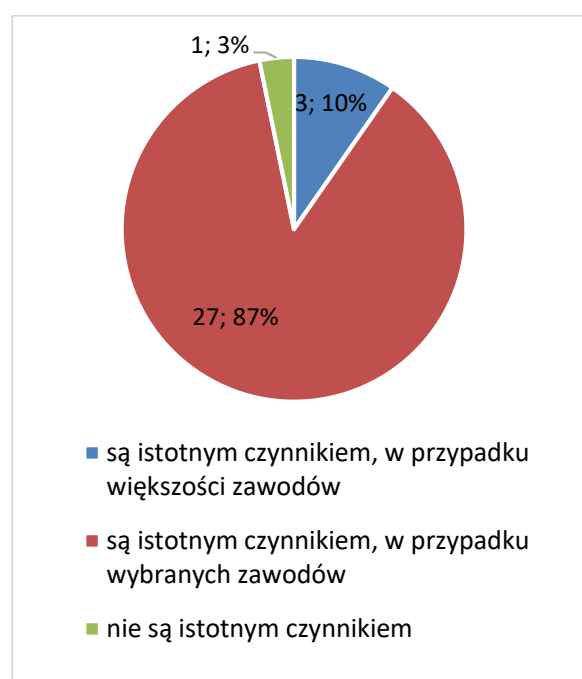
- Prawo jazdy – wg 16 powiatów (w tym 13 ze wskazaniem na prawo jazdy kat. B)
- Znajomość języków obcych – wg 15 powiatów (w tym w 3 ze wskazaniem na język angielski i 1 ze wskazaniem na język niemiecki)
- Znajomość obsługi komputera/kwalifikacje cyfrowe – wg 16 powiatów (w tym 6 ze wskazaniem na znajomość pakietu MS Office).

W przypadku **kwalifikacji językowych** ich posiadanie wpływa na atrakcyjność kandydata na lokalnych rynkach pracy. 87% PUP z regionu podkreśla, że dotyczy to jednak wybranych zawodów.

Zawodami, w których pracodawcy najczęściej zgłaszają oczekiwania w obszarze kwalifikacji językowych w Wielkopolsce (dotyczy rekrutacji poprzez urzędy pracy) są: spedytor, kierowca samochodu dostawczego, technik prac biurowych, kierowca samochodu ciężarowego; nauczyciel języka obcego, specjalista do spraw sprzedaży.

Przedstawiciele wszystkich PUP są zgodni, że znaczenie kwalifikacji językowych będzie się utrzymywać w podobnej liczbie zawodów (27 urzędów) lub wzrośnie (9 urzędów) w ciągu najbliższego roku na lokalnych rynkach pracy.

Wykres 12 Na ile kwalifikacje językowe wpływają na atrakcyjność kandydata do pracy na lokalnym rynku?

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 3 Zawody, w których pracodawcy najczęściej zgłaszali oczekiwania w obszarze kwalifikacji językowych w 2020 r.

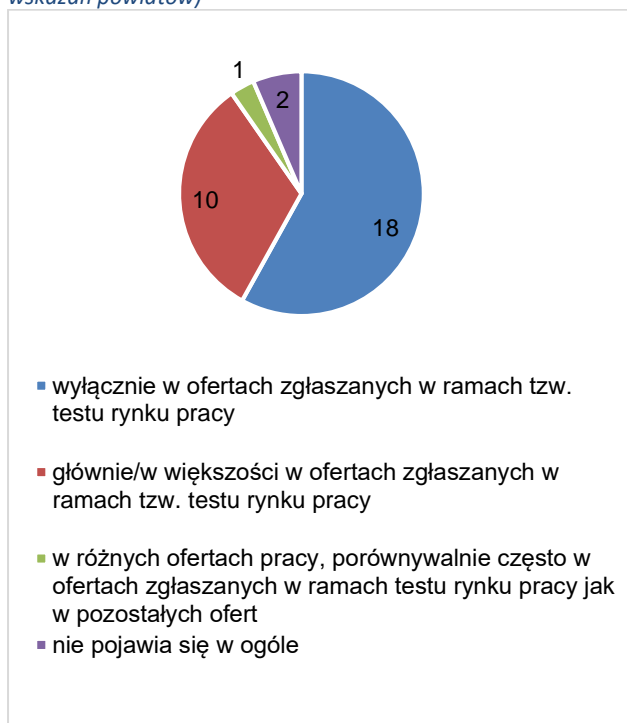
zawód	Liczba powiatów wskazujący dany zawód
spedytor	16
kierowca samochodu dostawczego	11
technik prac biurowych	9
kierowca samochodu ciężarowego; nauczyciel języka obcego	8
specjalista ds. sprzedaży	7
pracownik biurowy; pozostali pracownicy obsługi biurowej; przedstawiciel handlowy; recepcjonista/recepcjonista hotelowy; specjalista ds. marketingu i handlu;	3

zawód	Liczba powiatów wskazujący dany zawód
kierowca ciągnika siodłowego; pracownik działu logistyki; specjalista ds. logistyki	2
kelner; kierowca samochodu osobowego; kierownik ds. strategii i planowania, lektor j. obcego; operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych; planista produkcyjny; pozostali pracownicy administracyjni i sekretarze biura zarządu; pozostali pracownicy wykonujący prace proste gdzie indziej niesklasyfikowani; pozostali przedstawiciele handlowi; pozostali przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek; programista aplikacji; rejestratorka medyczna; sekretarka; specjalista ds. kluczowych klientów; specjalista ds. kadr; specjalista ds. rekrutacji pracowników	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP

W związku z rosnącym zainteresowaniem językiem rosyjskim i ukraińskim w ofertach pracy zgłaszanych do urzędów pracy, ich przedstawiciele zostali poproszeni o określenie charakteru ofert, w jakich ten wymóg się pojawia. W obu przypadkach większość powiatów przyznała, że wymóg tych kwalifikacji pojawia się wyłącznie w ofertach zgłaszanych do PUP w celu pozyskania informacji na temat braku możliwości zaspokojenia potrzeb kadrowych pracodawcy w oparciu o rejestry osób bezrobotnych i poszukujących pracy, co jest jednym z etapów pozyskania zezwolenia na pracę cudzoziemców. Postawienie takiego warunku, w oparciu o dość unikatowe wśród Polaków kwalifikacje, w ofercie może sprawić, że faktycznie osoby zarejestrowane nie będą mogły ich spełnić.

Wykres 13 Wymóg znajomości języka rosyjskiego w Państwa powiecie w ofertach pracy w 2020 r. był zgłaszany (liczba wskazań powiatów)

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 14 Wymóg znajomości języka ukraińskiego w Państwa powiecie w ofertach pracy w 2020 r. był zgłaszany (liczba wskazań powiatów)

Źródło: Opracowanie własne

Według przewidywań pracowników PUP znaczenie **kwalifikacji cyfrowych** w najbliższym roku na lokalnych rynkach pracy nie będzie spadać. W 20 powiatach będą miały podobne znaczenie (w przypadku podobnej liczby zawodów jak aktualnie), a w 11 przewiduje się, że ich znaczenie wzrośnie.

Ocena atrakcyjności kandydata przez pryzmat posiadania kwalifikacji cyfrowych jest uzależniona od rodzaju tych kwalifikacji. Wyżej oceniane są kwalifikacje uniwersalne jak obsługa komputera czy Internetu, niż znajomość specjalistycznych programów branżowych, które są oczekiwane tylko w wąskiej grupie ofert.

Tabela 4 Ocena PUP wpływu kwalifikacji cyfrowych na atrakcyjność kandydata do pracy w skali od 1 do 5, gdzie 5 oznacza wpływ na atrakcyjność w przypadku wszystkich zawodów, a 1 oznacza wpływ na atrakcyjność w przypadku jedynie wybranych zawodów.

Kwalifikacja cyfrowa	Ocena wpływu kwalifikacji cyfrowych na atrakcyjność kandydata do pracy	Ocena na skali, gdzie 5 oznacza wpływ na atrakcyjność w przypadku wszystkich zawodów a 1 oznacza wpływ na atrakcyjność w przypadku jedynie wybranych zawodów					Średnia
		1	2	3	4	5	
Podstawowa obsługa komputera (obsługa urządzenia, poczta elektroniczna)	Liczba wskazań	1	1	7	16	6	3,8
	% odpowiedzi	3,2	3,2	22,6	51,6	19,4	
Obsługa Internetu	Liczba wskazań	1	2	12	12	4	3,5
	% odpowiedzi	3,2	6,5	38,7	38,7	12,9	
MC Office (edytor tekstu, arkusz kalkulacyjny)	Liczba wskazań	2	7	14	5	3	3
	% odpowiedzi	6,5	22,6	45,2	16,1	9,7	
Specjalistyczne programy branżowe	Liczba wskazań	14	11	5	0	1	1,8
	% odpowiedzi	45,2	35,5	16,1	0	3,2	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP

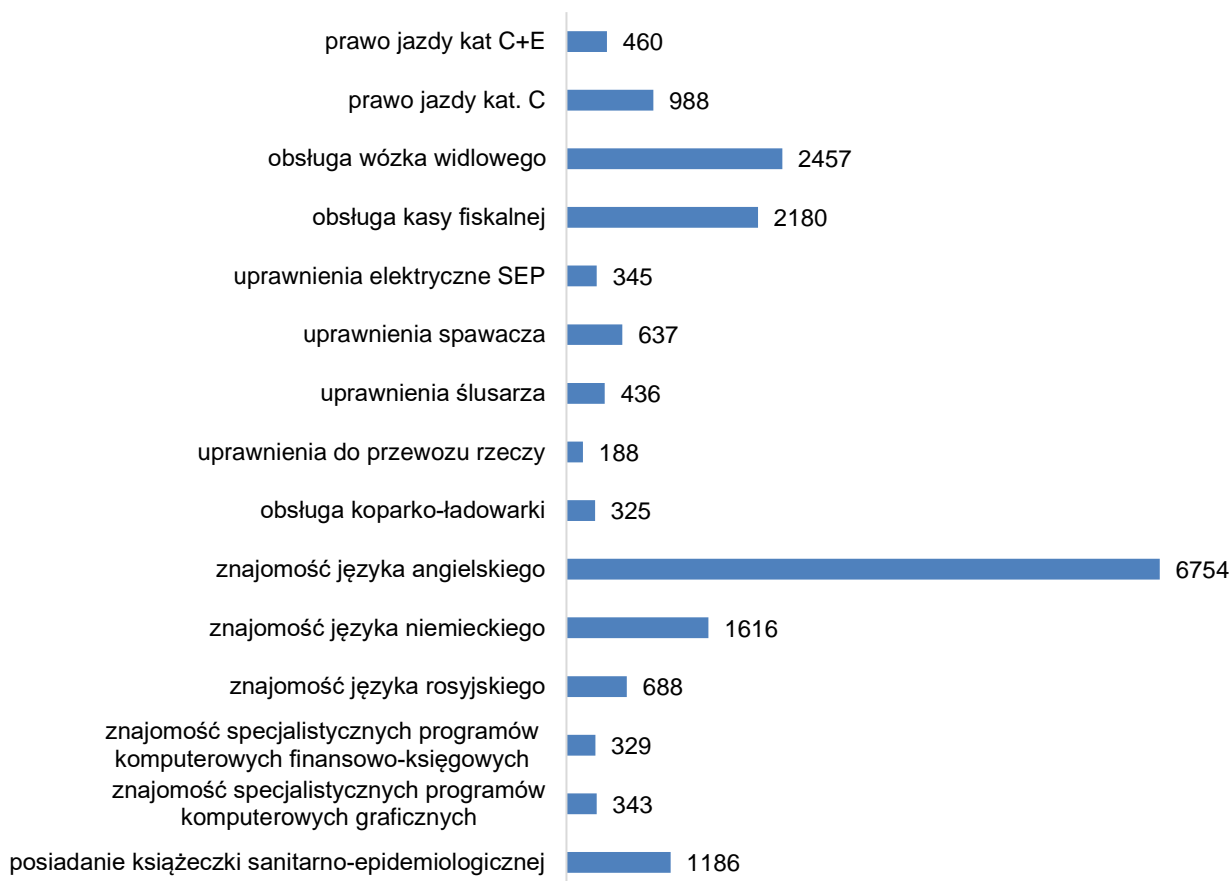
Kwalifikacje zawodowe – podaż

Spośród analizowanych kwalifikacji zawodowych, kwalifikacją jaką najczęściej posiadały osoby bezrobotne była znajomość języka angielskiego. Średnio kwartalnie liczba takich osób w wielkopolskich rejestrach PUP wyniosła w 2020 r. 6 754 osoby, a najwięcej osób posługujących się językiem angielskim pozostawało w rejestrach urzędów pracy w powiatach: poznańskim, konińskim, ostrowskim, jarocińskim i gnieźnieńskim. Relatywnie często osoby bezrobotne cechowały także umiejętność obsługi wózków widłowych oraz umiejętność obsługi kasy fiskalnej. Średnio na przestrzeni kolejnych kwartałów 2020 r. odpowiednio 2 457 i 2 180 osób posiadało te kwalifikacje w skali województwa. W skali powiatów powiaty poznański i szamotulski wyróżniają się wysoką liczbą bezrobotnych obsługujących wózki widłowe, a powiaty koniński i wrzesiński kasę fiskalną. Kolejną najczęściej posiadaną przez osoby bezrobotne kwalifikacją była znajomość języka niemieckiego w stopniu co najmniej komunikatywnym (średnio 1 616 osób, w powiecie średzkim średnio 297 osób). Średnio 1 186 osób posiadało także aktualną książeczkę sanitarno – epidemiologiczną (wzrost o ponad 100 osób w stosunku do roku ubiegłego), a kwartalnie najwięcej osób z tym dokumentem zarejestrowanych było w PUP w Pile.

Spośród analizowanych kwalifikacji największa była liczba osób bezrobotnych deklarujących posługiwanie się językiem angielskim na poziomie co najmniej B1, która odnotowała wzrost w II i III kwartale. Język angielski jest popularny w obecnym systemie edukacji, stąd duża powszechność jego znajomości wśród osób bezrobotnych.

W II kwartale wyraźnie wzrosła liczba osób bezrobotnych posiadających umiejętności związane z obsługą wózków widłowych. W całym 2020 r. wyższa niż w roku poprzednim była liczba osób posiadających książeczkę sanitarno-epidemiologiczną.

Wykres 15 Średnia kwartalna liczba osób zarejestrowanych w województwie wielkopolskim posiadających określoną kwalifikację zawodową w 2020 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z PUP

Spośród mniej popularnych wśród bezrobotnych kwalifikacji, w III kwartale nastąpił spadek liczby bezrobotnych posiadających prawo jazdy kat. C, kat. C+E oraz uprawnienie do przewozu rzeczy, a także obsługi koparko-ładowarki. W całym roku wzrastała liczba bezrobotnych posługujących się programami graficznymi.

Wszelkie zmiany w liczbie osób bezrobotnych posiadających daną kwalifikację w 2020 r. wiązały się z ogólnym wzrostem liczby osób bezrobotnych w wyniku zawirowań na rynku pracy związanych z epidemią i zmianą warunków funkcjonowania poszczególnych branż.

Spośród wszystkich umiejętności objętych badaniem, w I kwartale 2020 r. w województwie wielkopolskim osoby bezrobotne (dokładnie jak rok wcześniej) najczęściej posiadały następujące kwalifikacje i umiejętności:

- a) znajomość języka angielskiego (co najmniej na poziomie komunikatywnym),
- b) obsługa wózka widłowego,
- c) obsługa kasy fiskalnej,
- d) znajomość języka niemieckiego (co najmniej na poziomie komunikatywnym).

Po ponad 1 tys. osób bezrobotnych dysponowało książeczką sanitarno-epidemiologiczną lub prawem jazdy kat. C. Liczba bezrobotnych w regionie na koniec I kwartału 2020 r. wynosiła 50 594 osoby.

Spośród kwalifikacji zawodowych objętych badaniem w II kwartale wzrosła podaż osób posługujących się w stopniu co najmniej komunikatywnym językiem angielskim oraz posiadających uprawnienia do obsługi wózków widłowych. Spośród innych umiejętności, osoby bezrobotne najczęściej cechowały się znajomością obsługi kasy fiskalnej oraz znajomością języka niemieckiego. Po ponad 1 tys. osób posiadało książeczkę sanitarno – epidemiologiczną oraz prawo jazdy kat. C. Liczba bezrobotnych w regionie na koniec II kwartału 2020 r. wynosiła 59 978 osób.

W III kwartale nie uległa zmianie struktura udziału osób posiadających wybrane kwalifikacje zawodowe. Spośród wszystkich kwalifikacji analizowanych w ramach badania osoby bezrobotne najczęściej:

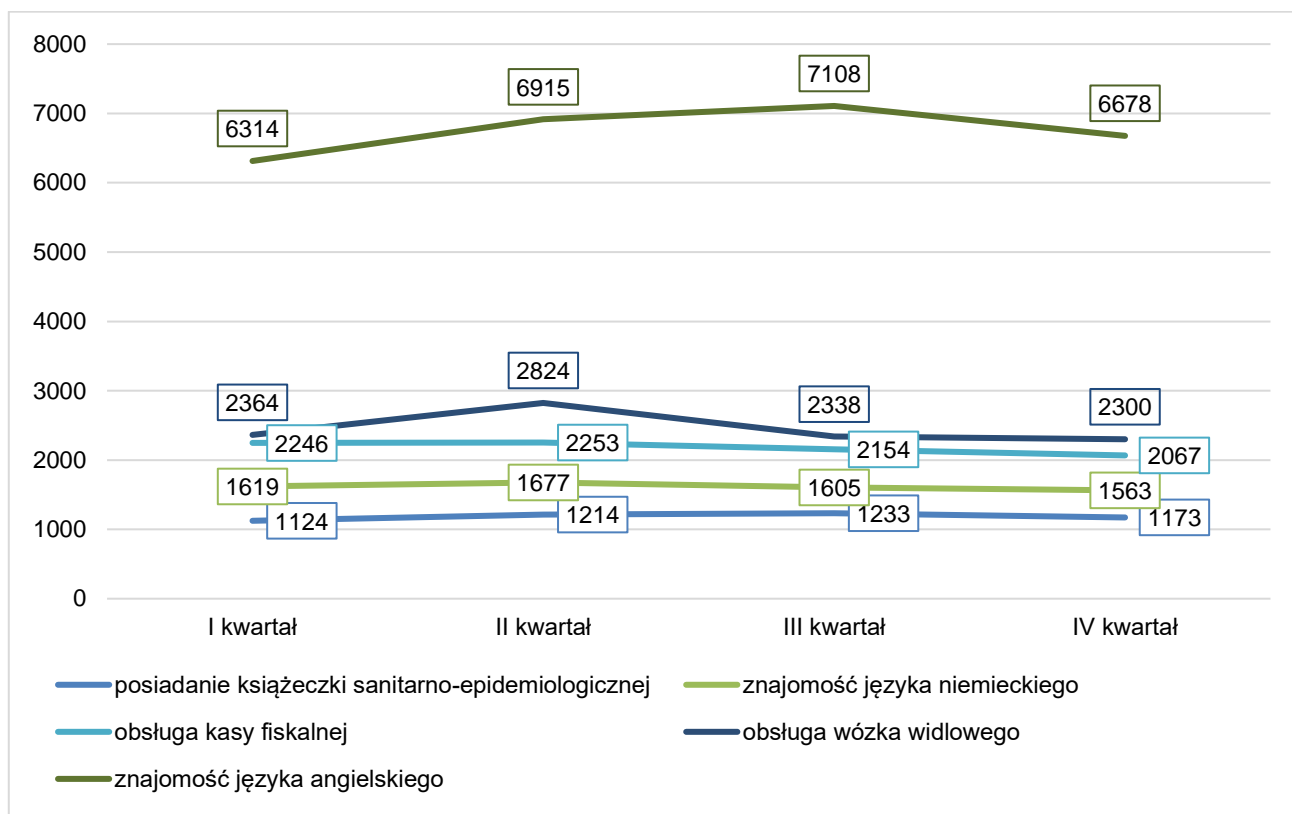
- a) posługiwały się językiem angielskim,
- b) posiadały uprawnienia do obsługi wózka widłowego,
- c) obsługiwały kasę fiskalną,
- d) posługiwały się językiem niemieckim.

Liczba bezrobotnych ogółem zarejestrowanych w końcu kwartału wzrosła do 60 670 osób.

Podobnie jak w poprzednich okresach w IV kwartale osoby bezrobotne najczęściej posługiwały się językiem angielskim. W dalszej kolejności najczęściej spotykanymi kwalifikacjami zawodowymi były: obsługa wózka widłowego, obsługa kasy fiskalnej, znajomość języka niemieckiego. Ponad 1 tys. osób dysponował książeczką sanitarno-epidemiologiczną. Liczba bezrobotnych ogółem na koniec tego kwartału wynosiła 60 958 osób.

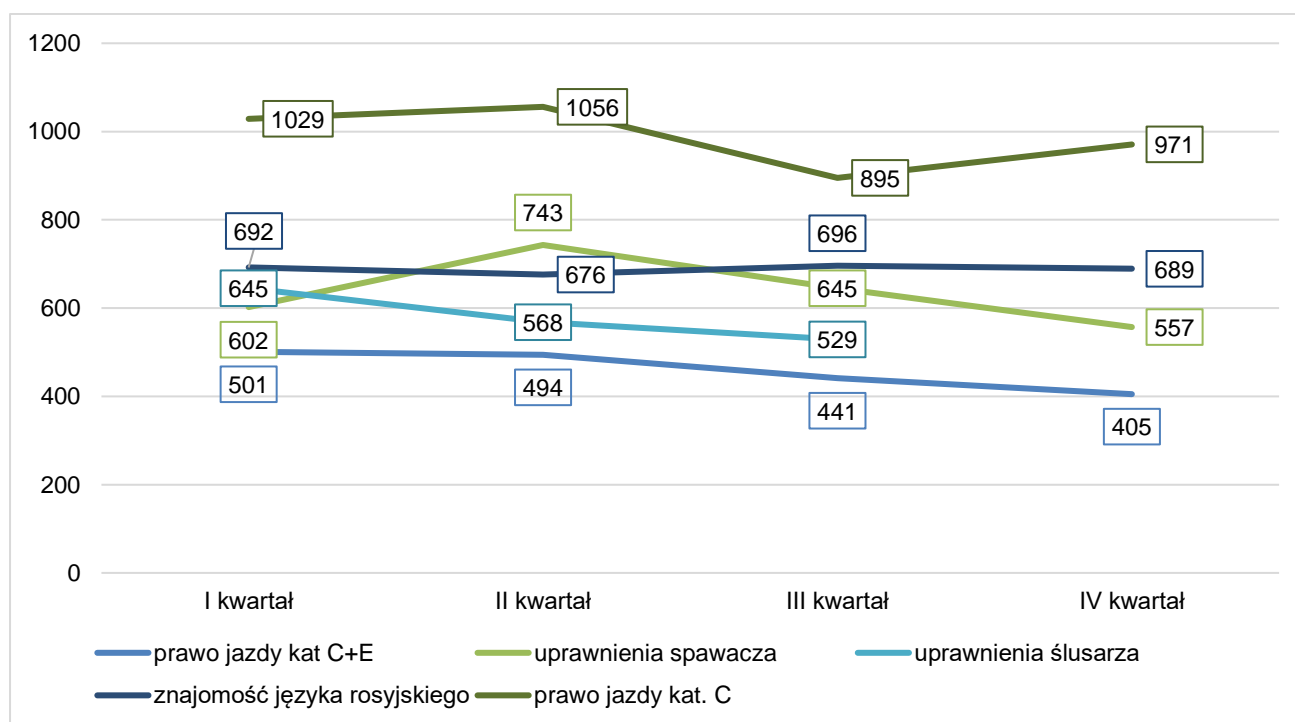
Rozdźwięk pomiędzy zapotrzebowaniem na kwalifikacje a ich podażą ma szczególne znaczenie w wymiarze powiatowym. Osoby spełniające wymogi danego pracodawcy mogą być niedostępne na danym powiatowym rynku pracy, a pewne kwalifikacje ze względu na specyfikę lokalnej gospodarki być deficytowe na określonym obszarze. Fakt, że w rejestrach bezrobotnych w regionie pozostaje określona liczba bezrobotnych posiadających daną kwalifikację, nie oznacza że mogą oni zaspokoić lokalne zapotrzebowanie. Dodatkowym problemem jest jakość tych deklarowanych kwalifikacji, która weryfikowana jest podczas selekcji u pracodawcy, jak np. faktyczny poziom znajomości języka, aktualność uprawnień, faktyczne umiejętności obsługi maszyn.

Wykres 16 Liczba osób bezrobotnych posiadających wybrane kwalifikacje zawodowe tj. znajomość języka angielskiego, znajomość języka niemieckiego, obsługa kasy fiskalnej, obsługa wózka widłowego oraz liczba osób posiadających książeczkę sanitarno-epidemiologiczną w 2020 r. w województwie wielkopolskim

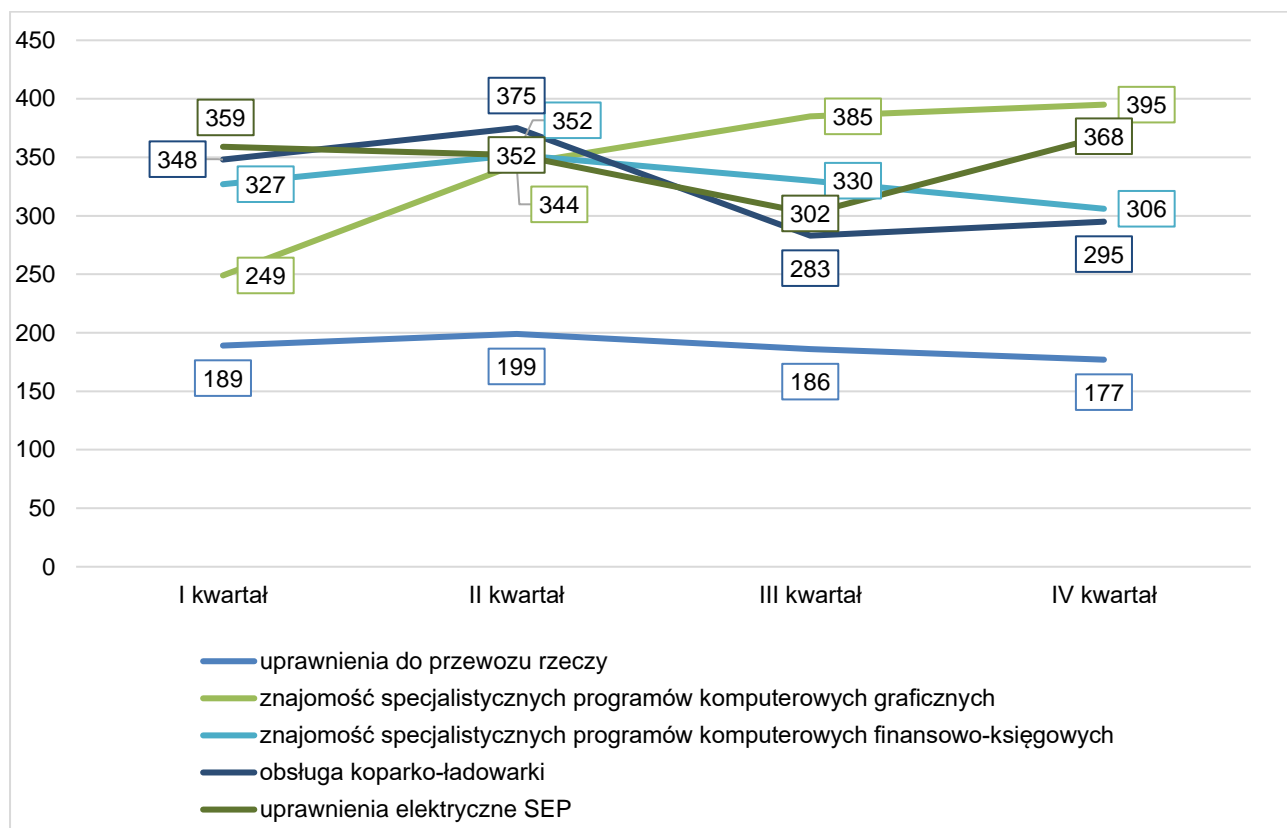
Źródło: Opracowanie własne

Wykres 17 Liczba osób bezrobotnych posiadających wybrane kwalifikacje zawodowe tj. prawo jazdy kat. C+E, prawo jazdy kat. C, uprawnienia spawacza, uprawnienia ślusarza, znajomość języka rosyjskiego w 2020 r. w województwie wielkopolskim

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 18 Liczba osób bezrobotnych posiadających wybrane kwalifikacje zawodowe tj. uprawnienia do przewozu rzeczy, obsługa koparko – ładowarki, uprawnienia SEP, znajomość programów finansowo – księgowych oraz znajomość programów graficznych w 2020 r. w województwie wielkopolskim

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie

Niemal połowa przedstawicieli PUP (15) uważa, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy zmieniły się oczekiwania osób bezrobotnych / poszukujących pracy względem ofert pracy. W 10 powiatach nie dostrzeżono tego typu zmian. Charakter tych zmian najczęściej określano jako wzrost oczekiwań (12 PUP), pozostali (3 PUP) uznali, że w przypadku niektórych zawodów oczekiwania osób bezrobotnych wzrosły, a w przypadku innych spadły.

Według przedstawicieli PUP aktualnie najtrudniej podjąć zatrudnienie osobom zainteresowanym pracą na stanowiskach kierowniczych i menedżerskich oraz w grupie zawodowej pracowników biurowych, gdzie występuje duża konkurencja. Sprzedawcy, pracownicy usług; robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy; operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń oraz pracownicy wykonujący prace proste to grupy zawodowe, w których, z perspektywy przedstawicieli PUP, nie ma problemów ze znalezieniem zatrudnienia na lokalnych rynkach pracy.

Tabela 5 Grupy zawodowe jakim jest najtrudniej aktualnie podjąć pracę na lokalnym rynku wg przedstawicieli PUP (wskazywano maks. 2 grupy):

Grupa zawodowa	Liczebność	% w ogóle powiatów
kierownicy i stanowiska menadżerskie	18	58,1%
specjaliści	10	32,3%
technicy, średni personel	9	29,0%
pracownicy biurowi	15	48,4%
rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	4	12,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Biorąc pod uwagę zarówno wyniki badania popytu i podaży na kwalifikacje zawodowe, jak i oferty pracy dotyczące konkretnych zawodów, w których kwalifikacje te są wymagane bądź mile widziane, można stwierdzić, w 2020 r. pracodawcy z różnych branż w województwie wielkopolskim mogli mieć problem z pozyskaniem wykwalifikowanego pracownika. Deficyty te nasilały się lokalnie, w związku z profilem gospodarczym powiatów i stałym popytem firm na osoby o określonych kwalifikacjach.